

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ VE ÖZEL YETENEK

Öğrenme Hedefi: Öğrenme güçlüğü ve özel yetenekli öğrencilerin özellikleri, tanılama süreçleri ve eğitimsel müdahaleler hakkında ÖABT düzeyinde derinlemesine bilgi edinme.

BÖLÜM 1: ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ – TEMEL KAVRAMLAR

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

1. Disleksi olan bireylerin nörogörüntüleme çalışmalarında, dilin seslerini işleyen ve harf-ses eşleşmesini yapan bölgeler arasındaki bağlantıyı sağlayan hangi yapıda farklılıklar gözlenmektedir?

- Temporal lobdaki gri madde yoğunluğunun artması
- Wernicke ve Broca alanları arasındaki iletişimin (arkuat fasikül) zayıflığı
- Beyincik hacminin normalden büyük olması
- Oksipital lobun baskınlığı
- Sağ hemisferin aşırı gelişimi

Cevap: B

Dislekside Broca (konuşma üretimi) ve Wernicke (anlama) alanlarını bağlayan faysikulus arkuatus gibi beyaz madde yollarında yapısal zayıflıklar tespit edilmiştir.

2. Okuma bozukluğu olan bir öğrencide görülen 'Okuduğunu Anlama' güçlüğü, kodlama (decoding) becerisi tam olsa bile hangi bilişsel süreçteki eksiklikten kaynaklanabilir?

- Okurken harfleri atlama veya ters çevirme
- Kelime içindeki seslerin sırasını karıştırma
- Okunan metinle ilgili çıkarım yapamama (metinlerarasılık)
- Metni çok hızlı ama hatasız okuma
- Sadece matematiksel sembolleri okuyamama

Cevap: C

Okuduğunu anlama; sözcük dağarcığı, genel bilgi birikimi ve üstbilişsel stratejilerle (çıkartım yapma vb.) ilişkilidir. Sadece kodlama becerisi anlamayı garantilemez.

3. Gelişimsel Diskalkuli tanısı alan bir çocukta 'Strateji Geliştirme' sorununa dair en tipik örnek aşağıdakilerden hangisidir?

- Parmakla sayma aşamasından bellekten geri çağırma aşamasına geçememe
- Sadece çarpım tablosunu ezberleyememe
- Geometrik şekilleri tanımadaki güçlük
- Problem metnini okuyamama
- Sadece türev-integral gibi ileri konuları anlayamama

Cevap: A

Diskalküli çocuklar akranları otomatikleşirken parmak sayma gibi ilkel stratejilere takılıp kalırlar ve sonuçları bellekten geri çağırma zorlanırlar.

4. Yazılı Anlatım Bozukluğu (Disgrafi) kavramı güncel yaklaşımlarda hangi iki ana bileşenin etkileşimi olarak ele alınır?

- Sadece el yazısının okunaksız olması
- Yazı yazarken kalemi çok hafif tutması
- Hem yazı motor becerisinde hem de heceleme/dili yazılı organize etme süreçlerinde kronik yetersizlik
- Konuşurken kelime bulmakta zorlanma
- Görsel algısının çok güçlü olması sonucu resmi yazıya tercih etme

Cevap: C

Disgrafi sadece el yazısı (transcription) değil, heceleme ve düşünceyi yazılı olarak düzenleme (composition) süreçlerini de kapsayan karmaşık bir bozukluktur.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ (SORU 5-8)

BÖLÜM 2: TANI VE DEĞERLENDİRME

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

5. DSM-5'e göre Özgül Öğrenme Güçlüğü tanılama kriterlerinden 'Akademik Başarı' ile ilgili olan madde aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Belirtilerin okul öncesi dönemde (0-3 yaş) başlaması şarttır.
- b) Akademik becerilerdeki düşüklük kronolojik yaşın beklentilerinin anlamlı derecede altında olmalıdır.
- c) Tanı için mutlaka EEG sonuçlarında anormallik görülmelidir.
- d) Bireyin IQ puanı 130'un üzerinde olmalıdır.
- e) Sadece disleksi tanısı konulabilir, diskalkuli DSM-5'te yer almaz.

Cevap: B

DSM-5, akademik becerilerin ölçülen yaş ve zekaya göre beklenenin altında olmasını ve bu durumun işlevselliği bozmasını şart koşar.

6. ÖÖG ile Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) arasındaki komorbidite (eş tanı) ilişkisi hakkında hangisi doğrudur?

- a) Öğrenme güçlüğü olanların yaklaşık %30-%70'inde DEHB de görülür.
- b) Her iki durum da aynı ilaçla tedavi edilir.
- c) DEHB'si olan her çocukta mutlaka ÖÖG de vardır.
- d) ÖÖG, DEHB'nin bir alt tipidir.
- e) DEHB, öğrenme güçlüğü'nün tanılmasında yardımcıdır.

Cevap: A

ÖÖG ve DEHB sık komorbid gösterir. Bu durum öğrencinin çalışma belleği ve yürütücü işlevlerini daha fazla baskılar.

7. Müdahaleye Tepki (RTI) modelinin 'Kademe 2' (Tier 2) aşamasında yapılan temel uygulama aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Kademe 1: Sadece özel eğitim sınıfında eğitim verme.
- b) Kademe 2: Güçlük yaşayanlara küçük gruplarda yoğunlaştırılmış müdahale sunma.
- c) Kademe 3: Tüm sınıfı genel tarama testinden geçirme.
- d) Kademe 4: Öğrenciyi doğrudan hastaneye sevk etme.
- e) Kademe 5: Evde eğitim programı hazırlama.

Cevap: B

Kademe 2 (Tier 2), genel sınıf müfredatında zorluk çeken öğrencilere küçük gruplar halinde sunulan, hedefe yönelik ve yoğunlaştırılmış akademik müdahale aşamasıdır.

8. Geleneksel tanılama modellerinde kullanılan ve son yıllarda eleştirilen 'Tutarsızlık Modeli' (Discrepancy Model) neyi temel alır?

- a) Zeka puanı ile başarı puanı arasındaki farka bakılmasıdır (Zeka-Başarı Tutarsızlığı).
- b) Öğrencinin sadece sosyal becerilerine bakılmasıdır.
- c) Bireysel eğitim programına (BEP) ihtiyaç duyulmamasıdır.
- d) Sadece öğretmenin öznel kanaatine dayanmasıdır.
- e) IQ testlerinin tamamen yasaklanmasıdır.

Cevap: A

Tutarsızlık Modeli, bireyin ölçülen zeka puanı (IQ) ile akademik başarı puanı arasındaki anlamlı farkı temel alır. Öğrencinin 'başarısız olmasını bekleyen' bir yapı olduğu için günümüzde eleştirilmektedir.

9. Fernald Yöntemi olarak da bilinen Çok Duyulu (Multisensory) yaklaşımın disleksili bir öğrencide uygulanma şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Hatalı kelimeleri ezberletmek
- b) Kelimeleri parmakla takip ederek, yüksek sesle söyleyerek ve havada yazarak (VAKT) çalışmak
- c) Sadece sessiz okuma yapmak
- d) Okumayı tamamen bırakıp sadece dinlemek
- e) Her gün 100 sayfa kitap okuma ödevi vermek

Cevap: B

Çok duyulu yaklaşım (VAKT); görsel, işitsel, kinestetik ve dokunsal uyaranları birleştirerek bellek izini güçlendirir.

10. Öğrenme güçlüğü olan bireylerde 'Üstbilişsel' farkındalığı artırmak için kullanılan en etkili yöntemlerden biri aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Öğrencinin kendi hata yapma sıklığını takip edip kaydetmesi (Öz-izleme)
- b) Sadece öğretmenin hataları düzeltilmesi
- c) Hata yapan öğrenciyi teneffüse çıkarmamak
- d) Tüm soruları öğrenci adına öğretmene yazdırılması
- e) Sadece doğru cevaplara odaklanılmak

Cevap: A

Öz-izleme (Self-monitoring), öğrencinin kendi bilişsel süreçlerini kontrol etmesini ve strateji değiştirmesini sağlayan bir üstbiliş becerisidir.

11. Matematik problemlerini çözmede güçlük çeken (Diskalkuli) bir öğrenciye sunulabilecek kanıta dayalı müdahale aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Problemin yapısını (şemasını) belirleyip görselleştirmeyi sağlayan Şema Temelli Öğretim (SBI)
- b) Sadece sayıları ezberletmek
- c) Hesap makinesi kullanımını yasaklamak
- d) Problemleri sadece sözel olarak anlatmak
- e) Dört işlem hızını ölçmek için kronometre kullanmak

Cevap: A

Şema Temelli Öğretim, problemin altındaki matematiksel ilişkiyi anlamayı sağlayarak transfer becerisini geliştirir.

12. ÖÖ'li bireylerin sosyal etkileşim sırasında yaşadığı 'İletişim' sorunlarının temelinde genellikle ne yatar?

- a) Göz temasından kaçınmaları
- b) Şaka, kinaye ve mecaz gibi örtük anlamları kavramada (Sosyal Pragmatik) güçlük yaşamaları
- c) Arkadaşlarının isimlerini unutması
- d) Sadece yalnız kalmak istemeleri
- e) Duyularının hiç olmaması

Cevap: B

Sosyal pragmatik güçlüğü, bireyin sosyal dili bağlama uygun kullanmasını ve sözel olmayan ipuçlarını yorumlamasını engeller.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ VE ÖZEL YETENEK (SORU 13-16)

BÖLÜM 4: ÖZEL YETENEK – TANIM VE KURAMLAR

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

13. Joseph Renzulli'nin 'Üç Halka Kuramı'na göre üstün yeteneğin ortaya çıkması için hangi üç bileşenin keşishi gerekir?

- a) Yüksek IQ – Yaratıcılık – Görev Sorumluluğu (Task Commitment)
- b) Sadece Müzik Yeteneği – Sosyallik – Hız
- c) Resim Yeteneği – Ezber Gücü – Disiplin
- d) Liderlik – Fiziksel Güç – Boy Uzunluğu
- e) İyi Notlar – Sessiz Olma – Kurallara Uyuma

Cevap: A

Renzulli'ye göre sadece yüksek IQ yetmez; yaratıcılık ve motivasyonel bir güç olan 'görev sorumluluğu' da gereklidir.

14. Howard Gardner'in 'Çoklu Zeka Kuramı'nın özel yetenekli çocukların eğitimine en büyük katkısı nedir?

- a) IQ testlerinin tek başına yeterli olduğunu savunur.
- b) Zekanın tekil olduğunu iddia eder.
- c) Bireyin sekiz farklı zeka alanında farklı performanslar sergileyebileceğini vurgular.
- d) Sadece akademik başarıya odaklanır.
- e) Zekanın sonradan gelişmeyeceğini savunur.

Cevap: C

Gardner, zekayı çok boyutlu ele alarak farklı alanlardaki potansiyellerin fark edilmesini ve geliştirilmesini sağlamıştır.

15. Lewis Terman'ın başlattığı ve yıllarca süren boylamsal çalışma (Genius Study), üstün yetenekliler hakkındaki hangi miti yıkmıştır?

- a) Üstün zekalıların genellikle fiziksel olarak zayıf ve asosyal olduklarını.
- b) Üstün zekalıların yetişkinlikte genellikle başarısız olduklarını.
- c) Üstün zekalı bireylerin akademik, sosyal ve duygusal açılarından genellikle ortalamanın üzerinde sağlıklı olduklarını.
- d) IQ'nun her yıl değiştiğini.
- e) Üstün zekalıların sadece fen bilimlerinde başarılı olduklarını.

Cevap: C

Terman çalışması, 'Erken parlayan çabuk söner' mitini çürütmüş; üstünlerin genel olarak uyumlu ve başarılı olduklarını göstermiştir.

16. Dabrowski'nin kuramında yer alan ve özel yetenekli bireylerde görülen 'Aşırı Duyarlılıklar' hangi beş alanı kapsar?

- a) Psikomotor, Duyusal, Entelektüel, Hayal Gücü, Duygusal
- b) Sadece akademik ve sportif alanlar
- c) Görsel ve İşitsel alanlar
- d) Sadece hafıza ve hız alanları
- e) Yemek yeme ve uyuma alışkanlıkları

Cevap: A

Bu duyarlılıklar, bireyin dış dünyayı normalden çok daha yoğun ve derin algılamasına neden olan sinirsel bir özelliktir.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ÖZEL YETENEK (SORU 17-20)

BÖLÜM 5: TANILAMA VE PSİKO-SOSYAL ÖZELLİKLER

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

17. Öğrencinin bir konuyu ne kadar hızlı öğrenebileceğini ve yardım aldığı anda performansını ne kadar artırabileceğini ölçen yöntem hangisidir?

- a) Statik Değerlendirme (IQ testi sonucu)
- b) Dinamik Değerlendirme (Test-Öğretim-Yeniden Test)
- c) Sadece veli görüşü
- d) Sadece akran değerlendirmesi
- e) Boy ve kilo ölçümü

Cevap: B

Dinamik değerlendirme, öğrenme potansiyelini ve öğrencinin müdahaleye verdiği yanıtı ölçer (Vygotsky'nin Gelişime Açık Alan kavramı).

18. Dezavantajlı bölgelerden gelen veya ana dili farklı olan üstün yetenekli çocukları belirlemede en adil yaklaşım hangisidir?

- a) Sadece dil ağırlıklı testlerin kullanılması
- b) Sözel olmayan (Non-verbal) yetenek testlerinin kullanılması
- c) Tanılamanın tamamen iptal edilmesi
- d) Sadece en yüksek notu alanların seçilmesi
- e) Ailelerin gelirine göre seçim yapılması

Cevap: B

Sözel olmayan testler (Raven Matrisleri vb.), kültürel ve dilsel farklılıkların başarıyı etkilemesini minimize eder.

19. Üstün yetenekli bireylerde 'Her şeyi kusursuz yapma' isteği ve başarısızlık korkusu ile kendini gösteren durum nedir?

- a) Mükemmeliyetçilik (Perfectionism)
- b) Sosyal Kaygı
- c) Düşük Benlik Saygısı
- d) Asosyallik
- e) Dürtüsellik

Cevap: A

Eş zamanlı mükemmeliyetçilik hem itici bir güç olabilir hem de felç edici bir başarısızlık korkusuna dönüşebilir.

20. Özel yetenekli çocukların yaşadığı içsel çatışmaların en yaygın nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Üstünlerin her zaman lider olması.
- b) Zihinsel gelişimin duygusal olgunluktan çok daha ileride olması (Asenkronize Gelişim).
- c) Bireyin her konuda üstün olması.
- d) Tanı konulunca tüm sorunların bitmesi.
- e) Zekanın sadece çalışarak elde edilmesi.

Cevap: B

Eş zamanlı olmayan gelişim (Asenkroni), çocuğun ne çocuk gibi ne de yetişkin gibi hissedememesine neden olan bir boşluk yaratır.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ÖZEL YETENEK (SORU 21-24)

BÖLÜM 6: EĞİTİM STRATEJİLERİ VE MODELLER

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

21. Özel yeteneklilerde uygulanan 'Hızlandırma' (Acceleration) stratejisinin temel amacı nedir?

- a) Okula bir yıl geç başlamak.
- b) Ders içeriklerini basitleştirmek.
- c) Ders atlatma, sınıf atlatma veya üniversiteden ders alma gibi uygulamalarla müfredatı hızlandırmak.
- d) Teneffüs sürelerini uzatmak.
- e) Sadece spor derslerine odaklanmak.

Cevap: C

Hızlandırma, öğrencinin akademik gelişim hızını takvim yaşına değil, zihinsel kapasitesine uydurmayı amaçlar.

22. Renzulli'nin Zenginleştirme Üçlüsü'nde 'Tip I' etkinliklerinin temel işlevi nedir?

- a) Öğrencilere ilgi duyabilecekleri yeni alanları tanıtmak ve merak uyandırmak (Genel Keşif).
- b) Bilimsel araştırma yöntemlerini öğretmek.
- c) Bireysel projeler yaptırmak.
- d) Sınavlara hazırlamak.
- e) Ezber yeteneğini ölçmek.

Cevap: A

Tip I etkinlikleri, öğrencinin normal müfredatta karşılaşmadığı konulara maruz bırakılarak ilgisinin çekilmesini sağlar.

23. 'Çifte Özel' (Twice-Exceptional) bireylerin en belirgin özelliği hangisidir?

- a) Tanılanmalarının çok kolay olması.
- b) Yetenekleri sayesinde hiçbir sorun yaşamamaları.
- c) Hem üstün yetenekli olup hem de öğrenme güçlüğü veya DEHB gibi bir yetersizliğe sahip olmaları.
- d) Sadece özel yetenekli olmaları.
- e) Zeka puanlarının ölçülemez olması.

Cevap: C

2e bireyler, güçlü yanlarıyla zayıf yanlarını maskeleyebilirler, bu yüzden tanılamada bütüncül bir bakış açısı şarttır.

24. Üstün yetenekli öğrenciler için uygulanan 'Mentörlük' (Danışmanlık) sisteminin en büyük avantajı nedir?

- a) Öğrencinin notlarını yükseltmek.
- b) Kendi alanında uzman bir yetişkinle çalışarak profesyonel dünyaya ve ileri düzey bilgilere adım atmak.
- c) Öğrenciye arkadaşlık etmek.
- d) Sadece ev ödevlerine yardım etmek.
- e) Disiplin cezalarını engellemek.

Cevap: B

Mentörlük, öğrencinin tutkulu olduğu alanda 'gerçek' bir uzmanla etkileşime girerek kariyer ve akademik vizyon geliştirmesini sağlar.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ÖZEL YETENEK (FİNAL)

BÖLÜM 7: FARKLIŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

25. Farklılaştırılmış öğretimde kullanılan ve zaman yönetimi sağlayan 'Zenginleştirme' tekniği hangisidir?

- a) Daha önce bildiği konuları atlayarak, boşalan zamanda ilgi duyduğu alanlarda derinleşmesini sağlayan 'Müfredat Sıkıştırma' (Compacting).
- b) Sınıfı ikiye bölmek.
- c) Öğrenciye her gün ek 50 soru çözdürmek.
- d) Dersi sadece en arkadan takip etmek.
- e) Öğrenciyi kütüphaneye göndermek.

Cevap: A

Müfredat sıkıştırma, 'bilineni tekrar etmeme' prensibiyle öğrenciye nitelikli zenginleştirme için zaman kazandırır.

muratvuranlar.com